

Stara banovina se poslavlja

V soboto, 17. februarja, se je banski svet iravske banovine na svoji zadnji seji poslovil od banovine in banovina se je poslovila od njega. S to poslovitvijo je označen prelomni značaj sedanje dobe v zgodovini naše države. Jugoslavija se notranje preureja in prenavlja v smeri, ki bo Hrvatoma in Slovencem prav tako naklonjena in pravična, kot je prejšnja bila Srbom. Centralistična državna ureditev, protivna ideji enakopravnosti hrvatskega in slovenskega naroda s srbskim, se je začela demonirati. Na Hrvatskem se je z oživotvorjenjem banovine Hrvatske to že zgodilo. Sedaj je na vrsti Slovenija, ki mora postati deležna istih pravic, katere so bile podeljene sosedni Hrvatski. V globoki zavesti, da bi ne bilo v prid ne Sloveniji ne državni skupnosti, če bi se ustanovitev slovenske samouprave odlagala, je banski svet izrekel v Ljubljani svojo poslovilno besedo, s katero je hotel dati naši vladi pobudo, naj čimprej uresniči ustanovitev banovine Slovenije.

V resoluciji, katero je banski svet na svoji zadnji seji soglasno sprejel, je izrazil svoje prepričanje, da bi nastala nevarnost za dosledno izvedbo tiste državne politike, ki naj

bi bila porok notranjega miru v državi, porok gospodarskega blagostanja prebivalstva in porok varnosti in miru na mejah, če bi se končna ureditev tega za vso državo tako važnega vprašanja odlagala. S temi besedami je izražen opomin vladi, da naj pri preurejanju države ne ostane na sredi pota. Obenem pa je izrečena ostra obsodba tistih slovenskih ljudi in strank (med njimi JNS, socialistov, Slovenske kmečko-delavske stranke, ki je bila spočeta v Zagrebu), ki iz strankarsko-sebičnih namenov ovirajo ustanovitev banovine Slovenije, da bi mogli pri bodočih volitvah v kalnem ribariti in naloviti nekaj mandatov. Ti ljudje so živeli politično od beogradskega centralizma in zato se dobro zavedajo, da jim s tonečim centralizmom poje smrtni zvonček. Edina biljka, ki od nje še upajo delne rešitve, so volitve pod zaščito njihovega političnega angela varha — centralizma, preden bi bilo slovensko ljudstvo deležno pravic samobitnosti, samostojnosti in samovlastnosti.

Banski svet je bil v resnici tolmač prepričanja slovenskega naroda, ko je v nasprotju s temi strankami in strujami, ki so doživle med našim ljudstvom popoln brodolom, ugo-

tovil in naglasil odločno voljo in zahtevo vseh Slovencev, da se čimprej ustanovi banovina Slovenija, uredijo tudi ostali deli države ter da vso preureditev potrdi nato izvoljeno narodno predstavništvo. Prepričanju slovenskega naroda o neodložljivi potrebi, da vendar že enkrat preidemo do samoupravne Slovenije, je dal poudarek g. ban dr. Natlačen, ki je izjavil: »Mislim, da smo končno dospeli tako daleč, da smemo verovati, da smo neposredno pred uresničenjem tega ideala našega naroda. Vaši želji, da se ta ideal čimprej uresniči, se pridružujem tudi jaz v prepričanju, da bo banovinski zbor, izvoljen od ljudstva samega in njemu odgovoren, v popolnejši meri služil koristim našega naroda. Vaša pooblastila bodo tedaj imela povsem drugo vsebino in drug obseg, a vaš glas bo imel tedaj drugačen zvok; ne boste nastopali več kot svetovalci, temveč boste obvezno odločali o vseh vprašanjih banovinskega proračuna in sklepali boste tudi zakone.« To je napoved boljše bodočnosti, mnogo srečnejše za naše ljudstvo, kot je bila dosežanja doba. Zarja te bodočnosti je že zasijala na obzorju našega naroda.

A. R.:

Osrednja kmetijska zadruga v Mariboru

Dne 9. maja 1939 se je ustanovila v Mariboru Osrednja kmetijska zadruga kot centrala vseh blagovnih zadrug za področje bivše Štajerske. V Mariboru se je poskusilo že večkrat organizirati zadrugne centrale, in sicer za posamezne panoge kmečkega gospodarstva, kakor n. pr. za sadje in vino. Vendar brezuspešno. Zdrav gospodarski čut našega kmeta pa se vkljub velikim razočaranjem še vedno vrača nazaj k združništvu kot svoji rešiteljici iz gospodarske revščine in zato je zopet zahteval ustanovitev osrednje zadruga v Mariboru, in to je Osrednja kmetijska zadruga v Mariboru. Ker je ta centrala že začela pridno delati, zlasti z izvozom živine, in da bo naš kmet prav poučen o njenem ustroju, zato podajemo nekaj značilnih njenih potez.

Napake prejšnje združne organizacije

Člani Osrednje kmetijske zadruga morajo biti samo samostojne krajevne Blagovne zadruga. Torej član ne more postati posamezen kmet pa tudi ne kakšna kreditna zadruga ali kakšna delniška družba. To je bistvena razlika od dosedanjih podobnih central, pri katerih so bili lahko kot člani tudi zasebniki. Zakaj je to važno? Pri dosedanjih podobnih centralah so navadno prišli v osrednji odbor privatniki, ki so bili lahko sicer veliki idejni zadržniki, toda brez prakse. Poznali niso kmečkega življenja in njegovega gospodarstva, poznali niso težko podeželskega blagovnega združništva, zato tudi njihovi sklepi, odnosno smernice niso zajele kmečkega gospodarstva. Razumljivo, da se je v tako upravo in še prav posebno v njihovo poslovno vodstvo vrnil dostikrat takšen ravnatelj, ki je vlekel lepe plače in še delal popolnoma proti združni ideji. Vkljub najboljši volji osrednjega odbora je zadruga seveda morala propasti, ker je grešila proti svojemu bistvu, ko je ni vodil osrednji odbor, temveč samo njen čisto trgovsko usmerjen ravnatelj.

Sedanji ustroj obeta boljši uspeh

Zakaj je po sedanjem ustroju uspeh Osrednje kmetijske zadruga v Mariboru bolj zavarovan? Čisto iz enostavnega razloga. Ako tvorijo osrednji odbor sami odborniki krajevnih blagovnih zadrug, si je pač težko misliti, da bodo sprejeli takšne sklepe, ki bodo

njihovim zadrugam v škodo. Res, da je takšen osrednji odbor, ki ima po vsem svojem področju raztresene odbornike, manj okreten, kakor oni, ki jih ima večina na sedežu centrale (kar je bilo doslej v navadi). Vendar bodo njihovi sklepi odgovarjali težnjam kmeta, med katerim stalno živijo, torej so njihovi sklepi »ljudski glas«.

Glavna naloga Osrednje zadruga

Najznačilnejša poteza Osrednje kmetijske zadruga pa je način njenega poslovanja s članicami. Osrednja kmetijska zadruga se je načelno odločila, da za svoje članice samo posreduje, bodisi da zanje nabavlja, bodisi da od njih prevzema blago v prodajo. Osrednja kmetijska zadruga bo za zadruga nabavila samo toliko blaga, kolikor ima od njih naročil, in bo spet samo toliko njihovih pridelkov prodala, kolikor ima od njih prijavljenega. Tu menda leži največja nesreča v poslovanju bivših central. Naročevalo se je, ne da bi se za gotovo vedelo, komu in po kakšni ceni se bo oddalo. Ker se je kupovalo na tako zvani čvrst račun, se je moral predvidevati tudi večji zasluzek. Tako se je lahko zgodilo, da je ta centrala kupila večjo količino blaga, medtem pa je cena padla. Jasno, da je morala blago prodajati v izgubo, sicer bi blaga sploh ne mogla prodati. Pri dvigu cene je pa tudi sama naravno dvignila ceno, da je pokrila izgubo, ko je cena padla. Toda s tem načinom prodaje je taka centrala izgubila na združni privlačnosti, ker je poslovala kakor vsak trgovec: kadar je bilo blago poceni, je zadruga centrala prodajala poceni; kadar je pa bilo drago, je pa tudi zadruga centrala hotela zaslužiti in kmet od tega ni imel nič in sicer dvakrat nič, ker so vse take centrale propadle, odnosno se borijo za obstanek.

Prednosti posredovanja

Mislim, da ni bolj sigurne poti uspešnega poslovanja združne blagovne centrale, kakor je pot posredovanja. Prednosti takega poslovanja so zlasti sledeče:

1. Centrali ni treba držati zaloga, radi tega ne potrebuje velikega obratnega kapitala, ne potrebuje velikih skladišč in radi tega se režije občutno znižajo.

2. Nevarnost izgub je za centralo popolnoma izključena.

3. Kmet mora po svoji krajevni zadrugi dobavljati pošteno blago, sicer bo nosila odgovornost krajevna zadruga sama.

4. Krajevna zadruga nosi ves riziko za svoja naročila, pa tudi ves dobiček od prodane blaga potom Osrednje kmetijske zadruga.

Uspešen začetek z izvozom živine

Ker je, kakor sem že v začetku omenil, Osrednja kmetijska zadruga v Mariboru začela zlasti z uspešnim izvozom živine, in sicer na način, kakor sem ga prej opisal, in da se sami prepričate o uspehu takega poslovanja, zato navajam primer obračuna za en vagon živine (glej zaglavje »Kmečka trgovina«!), ki jo je izvozila zadruga iz Gornje Radgone potom Osrednje kmetijske zadruga. Opozoriti pa moram na to, da je bil ta vagon izvožen že v januarju, ko so bile cene še za 50 par pri kilogramu nižje, kot so danes. Tudi na postavko 1478 din moram opozoriti, kateri denar je zadruga v Gornji Radgoni dala v poseben sklad za morebitne nesreče pri izvozu živine, kar je pri pravilni odpremi sicer izključeno, vendar možno, in je prav, da se to predvideva. Na podlagi tega točnega obračuna z navedbo začetnih črk imen kmetov, ki so živino dali, primerjajte cene, ki so jih razni trgovci in mešetarji plačevali za živino do sredine januarja letos. Tako torej zaupaj! Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!

Uspeh se mora čutiti v žepu

Kmet hoče videti pa tudi občutiti uspeh na svojem žepu, potem mu boš laže dopovedal, da mora držati disciplino, če si hoče stalni uspeh potom zadruga tudi ohraniti. Ako je kmet enkrat na lastni koži občutil, da mu je zadruga prinesla korist, potem bo tudi druge nagovarjal k pristopu.

Ne poslušaj hudobnih jezikov!

Napisal sem zate, kmet, gornje o Osrednji kmetijski zadrugi v Mariboru, ker se o tej zadrugi danes veliko govori in se stavlja nanjo velike upe. Tudi marsikateri pomislek boš slišal o njej. Zato sem čutil to za še tem bolj potrebno, da razložim njene glavne smernice prej, dokler hudobni jeziki ne natvezijo lažnih stvari o njej.